

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
The Roles of School Administrators to Effect of Student Care and Support
System Under the Office of Bangkok Secondary Educational Service Area 2

อัจฉรา ศรีศิลปสำราญ*, กัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์**

Achara Srisinlapasamran*, Ganratchakan Letamornsak**

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

Received: April 11, 2022 Revised: February 14, 2024 Accepted: March 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และ 3) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู รวมทั้งสิ้น 364 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .974 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้แก่ บทบาทเป็นผู้ประเมินผล บทบาทความเป็นผู้นำ และบทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล ร่วมกันพยากรณ์แปรปรวนของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ได้ร้อยละ 85.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the roles of educational institution administrators. Under the Bangkok Secondary Education Service Area Office 2 2) to study the operation of the student support system and 3) To study the roles of educational institution administrators affecting the operation of the student support system. Under the Office of Secondary Education Service Area, Bangkok Area 2. The sample

group was basic education institutions. Under the Bangkok Secondary Education Service Area Office 2, the data providers consisted of school administrators and teachers, a total of 364 people. The research instrument was a questionnaire. The confidence value was .974. The statistics used in the data analysis consisted of percentage, mean, standard deviation. Pearson's Correlation Coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results showed that 1) The role of the administrator of the educational institution Overall, all aspects were at a high level. 2) Implementation of the student support system. Under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Region 2, Overall in all aspects were at a high level, and 3) the role of educational institution administrators affecting the operation of the student support system. Under the Bangkok Secondary Education Service Area Office, Region 2, namely the role of the evaluation leadership role and the role of personnel management together predict variance of the operation of the student support system Under the Bangkok Secondary Education Service Area Office, Region 2, 85.60% had a statistical significance at the .01 level.

Keywords: The roles of school administrators, the student care and support system

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดและทั่วถึงให้ทันเวลาถูกวิธี เสริมสร้างทักษะชีวิตให้คำปรึกษา ตลอดจนการดูแลช่วยเหลือ และสงเคราะห์นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่ประสบปัญหา หรือครอบครัวที่ด้อยโอกาส โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม พัฒนาระบบการ เสริมสร้างความเข้มแข็ง และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหากับนักเรียนในวัยเรียนความก้าวร้าว ปัญหาการติดอบายมุขต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในการส่งเสริมคุณธรรม แก้ปัญหาพฤติกรรมของครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน เร่งแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียน บริหารจัดการระบบที่มีคุณภาพ สามารถตรวจสอบได้ สถานศึกษาจึงเป็นสถานที่ที่เด็กนักเรียนมีความใกล้ชิดมากที่สุด รองลงมาจากครอบครัว ผู้ปกครองให้การยอมรับนับถือ ยกย่องและคาดหวังว่าจะได้รับความรู้ การอบรมสั่งสอน การดูแลด้วยการเอาใจใส่ สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กนักเรียนเป็นหลัก ให้เด็กนักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีความปลอดภัย การจัดการเรียนการสอนต้องครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งสอนทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับ การใช้ชีวิตที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ นั่นคือเด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็น “คนดีคนเก่ง มีความสุข”

ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการ เครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่

ตรวจสอบได้ โดยมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานอยู่ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และการส่งต่อ ด้วยเหตุนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นมีความสำคัญและความจำเป็น โดยนักเรียนจะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านพฤติกรรมให้มีคุณภาพ ครูใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถทางการเรียน ข้อมูลสุขภาพนักเรียน และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน (รัชพล เทียงดี, 2563) และวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น เพื่อให้ช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินงานอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา (กรรณสพร ผ่องมาส, 2561)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการบริหารด้าน ๆ ทั้งการบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีลักษณะงานเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การควบคุมดูแล ซึ่งเป็นผู้ช่วยให้เกิดความร่วมมือยึดเหนี่ยวกันทั่วทั้งโรงเรียน ร่วมมือการปฏิรูปโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (รัชนิกร วงศ์จิราษฎ์, 2559) และใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถที่ชี้นำส่งเสริมสนับสนุนและโน้มน้าวใจในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสมกับการกิจของสถานศึกษาด้านพัฒนาการเรียนการสอนและการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการทำงานและการสอนของครูและต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อให้งานกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (ศศิกาญจน์ แสงงามนกุล, 2561) อีกทั้งยังมี บทบาทหน้าที่ในการสร้างบรรยากาศในการจัดการศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศและการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ (รักศักดิ์ คุ่มชนม์, 2561) ในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทคุณลักษณะของผู้นำต้องรู้จักใช้เทคโนโลยีที่ล้ำสมัย ผู้นำมีแนวโน้มจะติดต่อสื่อสารกับสมาชิกผ่านอุปกรณ์และเครื่องมือที่เป็นระบบเครือข่าย มีการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) การให้ความน่าเชื่อถือแก่ทีม (Trust) การสร้างงานให้มีคุณค่า (Meaningful work) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) และมีการรู้จักเปลี่ยนแปลงให้ (Transformation) เป็นต้น (ธัญญธร บุญอภัย, 2562) และที่สำคัญที่สุดที่เน้นผู้เรียน คือ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการการจัดโครงสร้าง ปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มบทบาทในการบริหารจัดการการดำเนินงาน และครูที่ปรึกษาจะเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นจะต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีข้อมูลที่แท้จริงของนักเรียนทุกด้าน และนำข้อมูลด้านต่าง ๆ มาบูรณาการ เพื่อการรู้จักและเข้าใจนักเรียนแต่ละบุคคลอย่างละเอียดรอบด้าน รวมทั้งเพื่อการจัดกลุ่มและคัดกรองนักเรียนอันจะนำไปสู่การวางแผนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสมต่อไป (พิชามญชุ์ ม่วงแก้ว, 2559) ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา จะได้นำผลจากการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง

และพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
3. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการสร้างแบบสอบถาม
- 2) กำหนดขอบเขตของตัวแปร และนิยามศัพท์เฉพาะ
- 3) ร่างข้อคำถามตามขอบเขตของนิยามศัพท์
- 4) นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง การใช้ภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์
- 5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและเสนอแนะ ให้แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการตามข้อเสนอแนะ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยประเมินความสอดคล้องของนิยามศัพท์เฉพาะและข้อคำถามของตัวแปรแต่ละตัว การใช้ภาษา (Wording) ให้เหมาะสม จากนั้นนำผลการประเมิน ที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Congruence : IOC) โดยพิจารณาเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 การวิจัยครั้งนี้ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 การหาค่าความเที่ยงตรง โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปดำเนินการตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน
- 6) นำแบบสอบถามที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนมัธยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
- 7) นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อที่ 6 มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach โดยแบบสอบถามควรมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ .959 และตอนที่ 3 การ

ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เท่ากับ .953 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ .974

8) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ โดยศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยหาความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

4. วิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัย

พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้แก่ บทบาทเป็นผู้ประเมินผล บทบาทความเป็นผู้นำ และบทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยได้พบข้อประเด็นที่น่าสนใจ และควรนำมาอภิปรายและนำเสนอต่อไปนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา โดยมีลักษณะงานเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงาน การประสานงาน การควบคุมดูแล ซึ่งเป็นผู้ช่วยให้เกิดความร่วมมือยึดเหนี่ยวกันทั่วทั้งโรงเรียนร่วมมือการปฏิรูปโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถที่ชี้นำส่งเสริมสนับสนุนและโน้มน้าวใจในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษพรพรรณ สุทธิหิรัญพงค์ (2562: 15) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

นฤมล พรหมลัทธิ (2561: 63 - 64) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 สามารถสรุปผลได้ดังนี้ 2.1 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 2.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อุทัยวรรณ นรินรัตน์ (2559: 80) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานอยู่ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และการส่งต่อ ด้วยเหตุนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณสพร ผ่องมาส (2561: 51) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น เพื่อให้ช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินงานอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และผลการวิจัยพบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ พิชามณญ์ ม่วงแก้ว (2559: 68) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีและ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 329 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ

0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากตัวแปรทั้งหมด 4 ตัวแปร มีตัวแปรที่ทดสอบแล้วส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร ตามลำดับ ได้แก่ บทบาทเป็นผู้ประเมินผล บทบาทความเป็นผู้นำ และบทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล อภิปรายได้ดังนี้

3.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา บทบาทเป็นผู้ประเมินผล เป็นตัวแปรที่แรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 80.80 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทเป็นผู้ประเมินผล มีความสามารถในการกำกับ นิเทศ ติดตาม และ ประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลายวิธีทั้งทางสถิติและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย การประเมินผลและการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงและส่งเสริม การประเมิน ภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินภายนอก มีการนำผลการประเมิน ผู้เรียนมากำหนดนโยบายของสถานศึกษาเพื่อให้การประเมินเป็นระบบและครบวงจร ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ ศศิกาญจน์ แบ่งงามนกุล (2561: 77) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปคือ ด้านการเรียน การสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ทั้ง 2 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยที่ด้านการ วัดผลและประเมินผล การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ด้านการเรียนการสอน

3.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา บทบาทความเป็นผู้นำ เป็นตัวแปรที่สองที่เข้าสู่สมการ พยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 84.60 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหาร สถานศึกษาควรมีบทบาทความเป็นผู้นำ การที่สถานศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องไม่ปฏิบัติหน้าที่เพียงเป็นผู้บริหารอย่างเดียว หากแต่ต้องแสดงภาวะผู้นำของ ตนเองด้วย จึงจะประสบผลสำเร็จ การเป็นผู้นำทางวิชาการจึงเป็นการสนับสนุนส่งเสริมและเปลี่ยนแปลง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผน กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษา ให้คำปรึกษาแนะนำและสร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรรณิกา บุญช่วย (2561: 38) ได้ศึกษา การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง พบว่า บทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตราด

จันทบุรี และระยองโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การสร้างบารมี การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงเอกัตบุคคล และการกระตุ้นทางเชาว์ปัญญา

3.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล เป็นตัวแปรที่สามที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 85.60 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล Farren & Kaye (1996: 175-187) ซึ่งกล่าวไว้ว่าผู้นำสามารถช่วยให้บุคลากรพัฒนางานอาชีพได้ด้วยการแสดงบทบาท ดังนี้ ผู้ส่งเสริมสนับสนุน ช่วยให้บุคลากรแต่ละคนสามารถพัฒนาแผนงานโดยละเอียดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ช่วยให้บุคลากรประสบความสำเร็จด้วยการประสานงานกับบุคคลในสาขาอาชีพอื่น ๆ ในองค์กรหรืออุตสาหกรรม อภิปรายถึงความสามารถและเป้าหมายในหน้าที่การงานของบุคลากรกับบุคคลที่สามารถหยิบยื่นโอกาสดี ๆ ให้กับบุคลากรเหล่านั้นได้ สนับสนุนให้บุคลากรรู้จักใช้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในการสร้างแผนงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้ ได้กล่าวถึงการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งจะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติได้ต่อกันเป็นกิจกรรมที่จำเป็นอย่างหนึ่งในองค์การทุกองค์การที่จะดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและการมีมนุษยสัมพันธ์การบริหารโรงเรียนให้สามารถดำเนินไปด้วยดีนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานและบุคคลอื่น ๆ ด้วยการแสดงออกทางด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นคุณลักษณะหนึ่งของผู้นำและผู้นำในการปฏิบัติงานโรงเรียนคือผู้บริหารนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นฤมล พรหมลัทธิ (2561: 67) ได้ศึกษาการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 พบว่าความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 ทั้งด้านนักประสานงานและนักแก้ปัญหา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการกำกับ ติดตาม นิเทศ วางแผนการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบละด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล การเรียนรู้ และส่งเสริมให้นำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนา

1.2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป อาจมีการประสานผู้ปกครองประสานงานทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กชพรพรรณ สุทธิพิริยพงศ์. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- กรรณสพร ผ่องมาศ. (2561). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง จันทบุรี และระยอง. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กรรณิกา บุญช่วย. (2561). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง จันทบุรี และระยอง. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธัญญธร บุญอภัย. (2562). แนวโน้มบทบาทความเป็นผู้นำของสตรีในการพัฒนาสังคม. ปรินญาดุษฐ์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นฤมล พรหมลัทธิ. (2561). บทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิชามญช์ ม่วงแก้ว. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- รักศักดิ์ คุ่มชนม์. (2561). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตรัง. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- รัชนิกร วงศ์จิราษฎ์. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มโรงเรียนค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. ปรินญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัชพล เทียงดี. (2563). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ศศิกาญจน์ แสงงามนวกุล. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. ปรินญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

อุทัยวรรณ นรินรัตน์. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

Farren, Caela and Kaye, Beverly L. (1996). “New skills for New Leadership Roles,” in The Leader of Foundation, 3rd ed. New York : The Drucker Foundation.